

Джерела та література

- 1 Прищепя Б.А. Историчне красназнавство Волині : Навчальний посібник / Б.А. Прищепя, О.П. Прищепя. — Рівне: ПП ДМ, 2008. — С.304-305.
- 2 Сиверс А.А. Топографія кладов с пражскими грошами / А.А. Сиверс // Труды нумизматической комиссии. — Петроград, (б. и.), 1922. — Т.2. — С.11.
- 3 Антонович В. Б. Археологическая карта Волынской губернии / В. Б. Антонович // Труды Археологического съезда. — М., 1901. — Т. I. — С 49.
- 4 Зварич В. В. Монетні скарби західноукраїнських земель як історичне джерело / В. В. Зварич // Вісник. Серія історична, випуск 8. — Львів, 1972. — С.62-63.
- 5 Кучинко М. М. Археологічні пам'ятки Волині. / М. М. Кучинко, Г. А. Охріменко — Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1995. — С.62.
- 6 Kamiński Czesław Katalog monet polskich (1587-1632) / Kamiński Czesław, Kurpiewski Janusz. — Warszawa: Krajowa agencja wydawnicza, 1990. — С.136
- 7 Пасюк І. М. Грошовий обіг на Волині з найдавніших часів до нашого часу / І. М. Пасюк. — Луцьк, ПВД «Твердиня», 2008. — С.39.
- 8 Бэрэйша Ю. Аб атрыбуцыі, сімволіцы і датаванні манет ВКЛ зі львом і крыжам / Ю.Бэрэйша // Банкаўскі Веснік. — Чэрвень 2007. — С.39.
- 9 Савицький В., Монети Дмитра-Любарта / В. Савицький В. Чоп'юк // Старий Луцьк. Науково-інформаційний збірник. Вип.5. — Луцьк, 2009. — С.152-159.
- 10 Манеты Беларуси да 1707 года / склад Д. Гулецькі, А. Грамыка, А. Крываручка — Минск: Лагвінаў, 2007. — С. 39.
- 11 Зварич В. В. Вказ. праця. - С.39
- 12 Кучинко М. М. Вказ. праця. - С.79.
- 13 Там само. - С.82.
- 14 Пасюк І. М. Вказ. праця. - С.25.
- 15 Антонович В. Б. Вказ. праця. - С.45-47.
- 16 Сиверс А.А. Вказ. праця. - С.14.
- 17 Савицький В. Монети Любарта / В. Савицький В. Чоп'юк // Наукові записки з проблеми волинезнавства. Випуск 1. Збірник наукових статей та матеріалів, присвячений 45-річчю від дня народження С. Д. Панишка / Упор. О.Є. Златогорський. — Луцьк, 2008.— С. 130.
- 18 Сас М. Ф. Феодальные города Украины в XV – 60 гг. XVI в. / М. Ф. Сас — К.: АН УССР, 1989. — 21 с.

Игорь Пасюк

Серебряные и золотые монеты Луцка в XIV-XVI ст.

В статье рассказывается о выпуске серебряных и золотых монет в Луцке в период XIV-XVI вв. с их региональными особенностями. Обращено внимание на чеканку этих монет как первых собственных денег на Волыни.

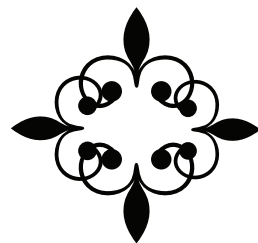
Ключевые слова: Луцк, Волынь, денежное обращение, монета, грош, денарий, португал.

Igor Pasyuk

Silver and golden coins in Lutsk in XIV-XVI centuries

The article discusses the release of silver and gold coins in Lutsk during the XIV-XVI centuries with their regional characteristics. An attention is paid to the minting of these coins as the first of its own money in Volhynia.

Keywords: Lutsk, Volyn, currency, coin, grosh, denarius, portuguese.

Валентина Петрович (м. Луцьк)

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА ТА МІСТА ЛУЦЬКА XV – 60-Х РР. XVI СТ.

За даними писемних джерел та архівних матеріалів у статті визначено найвищі посади Волинського воєводства та міста Луцька за часів Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. З'ясовано статус і функціональні обов'язки воєвод і старост як найвищих представників королівської влади на місцях та війта як одного з найвищих представників міського самоврядування. Проаналізовано їхні стосунки з мешканцями міста Луцька – адміністративної столиці Волинського воєводства.

Ключові слова: посадові особи, урядовці, воєводство, воєвода, староство, староста, магдебурзьке право, магістрат, війт, радці, лавники, цехова організація, суд.

Одним із важливих завдань вітчизняної історичної науки є вивчення українських міст, які були торгово-ремісничими, політико-адміністративними та культурними осередками. Інтенсивному розвитку міст сприяло надання їм магдебурзького права, яке зміцнювало соціальний статус міщан і прискорювало еволюцію органів місцевого самоуправління. Діяльність найвищих представників королівської влади на місцях і міського самоврядування великою мірою сприяли цим процесам, тож їм присвячено чимало наукових досліджень. У них розглядалися питання застосування магдебурзького права та його позитивна роль у роботі міського самоврядування.

Запровадження магдебурзького права порушували в своїх працях М. Довнар-Запольський¹, М. Владимирський-Буданов², М. Грушевський³. Ці дослідники неоднозначно ставилися до впровадження магдебурзького права в українських містах. О. Компан здійснила комплексне дослідження міст Правобережної та Лівобережної України. Аналіз соціально-економічних та політичних умов дозволив їй визначити закономірності запровадження магдебурзького права та дати позитивну оцінку впливу самоуправління на розвиток міст⁴. Дослідник історії українських міст епохи феодалізму, П. Сас впровадження магдебурзького права пояснював об'єктивними передумовами. Він зазначав, що внаслідок поширення права на самоуправління виникли сприятливі умови для подальшого соціально-економічного розвитку міст України та збільшення торгово-ремісничої діяльності міщан⁵. У своїх подальших дослід-

ження П. Сас визначив особливості формування органів міського самоврядування, їхній склад та повноваження⁶. Висвітлюючи діяльність в містах королівських і магістратських урядовців, В. Марочкін приділив головну увагу опису їх владних функцій⁷.

У науковій літературі достатньо глибоко проаналізовані питання соціально-економічного розвитку українських міст, становлення цехового устрою, піднесення торгівлі. Вчені визначили склад виборних органів самоуправління. Проте в переважній більшості праць в центрі уваги знаходилася історія міст, а питання розвитку самоуправління та функціональних обов'язків найвищих посадових осіб не відносилися до головних завдань наукових розвідок.

Актуальність обраної теми впливає із завдань комплексного дослідження міст Волинської землі і, зокрема, Луцька – одного з найбільших міст, адміністративного центру Волинського воєводства за часів Речі Посполитої. В контексті вивчення політичної та соціально-економічної історії міста недостатньо дослідженою залишається проблема організації системи його органів державного та міського значення. Важливим є також введення в науковий обіг писемних матеріалів та архівних документів, які дали можливість з'ясувати роль та значення діяльності у розвитку органів місцевого самоврядування таких посадових осіб як воєвода, староста та війт.

Метою запропонованої роботи є визначення статусу найвищих посадових осіб – представників королівської влади на місцях. Тож вирішення основного завдання дослідження

полягає у характеристиці функціональних обов'язків воєвод, старост, війтів, котрі відігравали велику роль у розвитку органів місцевого самоврядування за часів Речі Посполитої.

У XV – 60-х рр. XVI ст. Волинь входила до складу Великого князівства Литовського. На початку XVI ст. великокнязівський уряд здійснив реформу, за якою була утворена окрема адміністративно-територіальна одиниця – Волинське воєводство, яке після Люблінської унії 1569 р. увійшло до Польського королівства у складі Речі Посполитої.

Представниками державної адміністрації у воєводствах виступали воєводи, старости і війти. Вони на свій розсуд призначали інших дрібних службових осіб, які відали певними сферами управління і виконували судові функції.

Головною фігурою в системі місцевого управління був воєвода, якого призначав сам король практично на необмежений термін. Король також наділяв його відповідними функціями, що охоплювали всі сфери суспільного життя: воєвода очолював місцеву адміністрацію, стежив за своєчасним стягненням державних і великокняжих податків, відав питаннями організації військового ополчення, оборони міст і фортець, вирішував судові справи.

На цю високу посаду традиційно обиралися представники найповажніших князівських родин. Через велич влади вони могли собі дозволити іноді порушувати або й не виконувати накази короля. Королівські привілеї на воєводства писалися на пергаменті. Це були мистецьки виконані грамоти, які вручалися з великою урочистістю й помпезністю особисто королем у присутності найвищих посадовців Речі Посполитої.

Королівські урядовці, призначені на посаду, виконували присягу й обов'язково на святому Євангелії. Так, першим волинським воєводою був князь Олександр Чарторийський, який у 1569 р. разом із іншими волинськими магнатами – Костянтином Острозьким, Богданом Корецьким і Костянтином Вишневецьким, а також усією шляхтою Волинського воєводства – виконував присягу на вірність королю та Речі Посполитій⁸. Якщо з якихось причин шляхтич не зміг скласти присягу разом з усіма, він виконував її окремо. Для цього виманався дозвіл від самого короля, як це було у випадку з архимандритом Жидичинсь-

ким Іоною 16 червня 1569 р.⁹.

Воєводи, враховуючи велику небезпеку з боку татар, мали надзвичайно високі повноваження. В 1575 р. волинський воєвода князь Богущ Корецький у зв'язку з нападом татарської орди наказав припинити розгляд усіх судових справ Луцького Гродського суду й організувати оборону краю від ворогів¹⁰.

За свою службу воєвода діставав досить високу платню, яка могла складати три тисячі золотих¹¹. Також він отримував прибутки від транзиту купецьких караванів, що проходили через міста воєводства. В люстрації за 1552 р. зазначається, що купці, які везуть товари з Туреччини, Орди, Москви, повинні сплачувати воєводі мито від копи по два гроши, хутром, продуктами та приходити до нього на поклін по добрій волі¹².

Влада воєвод у Речі Посполитій була фактично автономною. Через віддаленість від центру воєводи досить часто приймали важливі рішення самостійно. При цьому вони несли велику відповідальність за безпеку кордонів, будівництво оборонних споруд в містах тощо.

Впливовою службовою особою був і староста. Очолюючи повіт, він володів майже необмеженою владою, широкими адміністративними та судовими повноваженнями. Це була найпрестижніша посада в службовій ієрархії королівських урядовців Речі Посполитої. Серед помічників старост траплялися службовці зі староруськими назвами: тіуни, датські чи отроки. Виникали й нові посади. Зокрема, в Луцьку були спеціальні урядовці – скажімо, хорунжий, який наглядав за військовою службою. При луцькому замку були посади городничого та мостівничого, що опікувалися замковими спорудами та його мостами відповідно¹³. З появою місцевих сеймиків воєводи і старости стали вирішувати найважливіші питання на їхніх засіданнях спільно зі шляхтою.

Центром Волинського воєводства, його адміністративною столицею було місто Луцьк, яке ще в 1497 р. отримало магдебурзьке право, надане великим литовським князем Олександром¹⁴. Згідно з привілеєм місто одержувало самоврядування, податковий та судовий імунітет (незалежність), право власності на землю, пільги ремісникам і торговцям, право влаштовувати три щорічні ярмарки, а також звільнення від певних повинностей на користь держави¹⁵. На вагомість документу для лучан вказує факт, зафіксований у люстрації Луць-

кого староства за 1628 р.: він згадується першим у переліку міських і цехових привілеїв, наданих Луцьку¹⁶.

Мешканці Луцька, як і решти міст із магдебурзьким правом, мали можливість обирати магістрат – адміністративний і судовий орган самоврядування. Він складався з двох колегій – міської ради і лави. Магістратською канцелярією відав писар. Місця в магістратах посідала найзаможніша верхівка міста. Ремісники й торговці вели боротьбу з міською верхівкою за право участі в міському самоврядуванні. Документи міської громади, як правило, скріплювалися печаткою із зображенням герба міста. Луцький магістрат використовував зображення святого Миколая.

По-різному складалися стосунки між міщанами, інтереси яких репрезентував магістрат, і старостинською владою. Великою мірою це залежало від статусу міста і особистих якостей старости. Тому цілком зрозуміло, що в такому великому місті, як Луцьк, де привілеї міщан були значні, старости не могли дозволити собі чинити свавілля. Вагомим є й той факт, що надаючи старості те чи інше староство, король обов'язково обумовлював його стосунки з міщанами¹⁷. При цьому староста як найвищий державний посадовець у містах докладав чимало зусиль для зміцнення їхнього військово-стратегічного та економічного становища. Старостинська влада була найвищою військовою та судовою інституцією на місцях, вона стояла на сторожі громадського спокою та порядку. Свідченням цього є зафіксований в архівних документах випадок пограбування в 1565 р. слугами Василя Гуревича вірменської церкви в Луцьку. Староста луцький Богущ Корецький вимагав від злочинців повернути пограбоване. Підстарості Андрію Русину він доручив проконтролювати виконання свого розпорядження¹⁸.

У липні 1567 р. король Сигизмунд-Август звертався з листом до старости Луцького, що через можливий татарський напад тому потрібно з'явитися на службу й виконувати накази воєводи. Отже, однією з головних функцій старости була оборона міста, утримання замку та оборонних стін в належному стані, поповнення арсеналу і провіанту, збільшення чисельності гарнізону. Так, стан луцького замку, згідно з люстрацією 1545 р., оцінювався як задовільний. Він мав міцні стіни, був з трьох боків оточений водою, а з четвертого відділявся від нижнього замку і

міста глибоким ровом, який за потреби можна було наповнити водою з р. Стир¹⁹.

З огляду на вищенаведені факти можна стверджувати, що, попри всі негативні сторони правління старост як найвищих представників королівської влади на місцях, вони відігравали надзвичайно важливу роль у соціально-економічному та оборонному розвитку міста.

До міської ради Луцька щороку обиралися від 6 до 24 радців (райців, радників), які зі свого складу призначали бурмістра. Той скликав раду та головував на її засіданнях. Радці почергово ставали бурмістрами. Для кандидатів у радці встановлювався віковий ценз від 25 до 90 років та ценз осілості. Обов'язковим було володіння майном у місті, інші моральні та соціальні вимоги – бути законородженим, мати добре ім'я, дотримуватися релігійних настанов, правдивості, справедливості, виявляти принциповість, мати середній достаток, не прагнути до збагачення тощо. Підсумки виборів до міської адміністрації мали затверджуватися старостою чи власником міста. Зазначені особи нерідко самі визначали радців і бурмістра. Радцям присвоювався шляхетський титул „пан”, їхні будівлі були звільнені від оподаткування й жовнірського постою та від підводної повинності. Як винагороду за свою службу бурмістри та райці мали доходи з сіл і хуторів, приписаних до магістрату, та досить великі ґрунти при поділі земель. Окрім того, радцям припадала частина грошових кар за присудами консульського уряду та побори з діловодства²⁰.

До компетенції міської ради належали цивільні, адміністративні, господарські справи. Вона відала міським майном, розпоряджалася ґрунтами, затверджувала значні ринкові операції тощо. Рада мала у своєму користуванні частину міських ґрунтів. Вона ж відала міською казною, яку поповнювали прибутки від різних мит, податків, штрафів, ренти від магістратських сіл, визначених у грамоті на магдебурзьке право²¹.

Міська рада обирала або призначала нижчу колегію магістрату – лаву (скабінат) – судовий орган, очолюваний війтом. Війтівський уряд, що складався з самого війта, ландвійта (заступника війта), писаря та присяжних, мав контролювати міську торгівлю, ремесла, міри ваги та об'єму, громадські справи, брати участь у судових засіданнях. Суд лавників

розглядав кримінальні вправи, а також претензії міщан до феодалів.

За магдебурзьким правом посада вїйта вважалася виборною. На відміну від райців і лавників, вїйт обирався всією міською громадою, що обумовлювалося в грамоті на магдебурзьке право міста. Вїйт також входив до складу ради. Тому в магдебурзьких грамотах і в актових документах добре простежується роль вїйта в міському самоуправлінні: він контролював виконання міщанами повинностей, здійснював суд, вів власні вїйтівські книги²².

Однак при обранні вїйта враховувалася думка і протекція королівських урядовців, які були зацікавлені в обранні на цю посаду тієї чи іншої вигідної для себе особи.

Досить часто за прибуткову вїйтівську посаду точилася запекла боротьба між претендентами. З архівних документів дізнаємося про такий факт змагань між Михайлом Малинським та Щасном Красиловським у 1566 р. Луцькі міщани заявили, що вони виберуть і будуть слухатися того, хто буде сильнішим²³.

Були й інші випадки отримання посади вїйта. Написаний в Луцьку й датований 29 грудня 1578 р. документ засвідчує, що королівський секретар Василь Борзобагатий Красенський (Красненський) продав луцькому старості, ключнику і городничому Олександру Жоравницькому вїйтівство в місті Луцьку за 12000 кіп грошей литовських²⁴. Зосередивши всю повноту влади у своїх руках, він став у місті справжнім «царем і Богом».

Відповідно до свого високого становища вїйт мав і певні зобов'язання перед магістратом і міщанами. Зі статусом виборної особи він здійснював зв'язок між міською адміністрацією та королівською старостинською владою. У спірних справах міської громади зі старостинською владою вїйт завжди виступав на захист інтересів міста.

У Луцьку – центрі воєводства, де постійно перебувала значна кількість шляхти та духовенства, – швидко розвивалася цехова організація. Саме ремісники склали значний прошарок населення міста – їх було близько 225. Вони платили численні податки до міської казни. Наймасовішими були ремісничі спеціальності, пов'язані з виробництвом продуктів харчування, одягу та взуття. Наприклад, у 60-х рр. XVI ст. в місті мешкало 79 пекарів, 33 різники і стільки ж

шевців, м'ясників. Діяльність ремісничих організацій у місті повністю регламентувалася магістратом, зокрема, вїйтом²⁵.

Ремісники брали активну участь у ринкових відносинах, оскільки виробництво на замовлення не відіграло для них суттєвої ролі. Цьому сприяла добре розвинена торговельна мережа доріг Волині. Внутрішня і зовнішня торгівля підлягала регламентації в рамках митної системи, дорожнього примусу і складського права. В Луцьку, як і багатьох інших містах Волинського воєводства, були влаштовані державні й приватні митниці та прикомірки державних митних комор. У другій половині XVI ст. Луцьк користувався правом складу східних товарів, що гарантувало йому чималі прибутки до міської казни²⁶. В обов'язки вїйта міста Луцька входило накладати арешт на товари в разі порушення продавцем правил торгівлі. В архівних документах зустрічаємо донесення водного про те, що в лютому 1575 р. луцький вїйт Євстафій Малинський арештував та опечатав у торговій крамниці пана Станіслава Раєвського сукно внаслідок незаконної продажі його на лікті²⁷.

Зосередивши в своїх руках владу, вїйти досить часто нею зловживали, що викликало опір з боку міщан. Архівні джерела містять королівський лист від 26 березня 1571 р. до вїйта, бурмістра та радців міста з вимогою не порушувати прав і вольностей підданих костелу св. Трійці, які мешкають в Луцьку. Король наказував не притягати їх до своєї юрисдикції, не вимагати з них податків, не забороняти їм вільно торгувати, варити напої і торгувати ними²⁸.

Ще один документ від 30 травня 1577 р. підтверджує узурпацію влади та отриманні хабарів луцьким вїйтом Якубом Климашевським²⁹.

Якось трапилося, що луцький вїйт узагалі був усунутий від справ. Вища судова влада над міщанами в таких випадках знаходилася в руках ландвїйта. В часи луцького вїйта Михайла Яловича Малинського ландвїйт перетворився на його служебника.

Посада вїйта в українському середньовічному місті була надзвичайно престижна і прибуткова. Про великі статки вїйта Луцька Олександра Жоравницького, якому належало кілька сіл, свідчить документ «Таблиця вивозу збіжжя, попелу і дерев'яних товарів з Волині і Наддніпряни до Гданська в 1544-1576 роках». У списку великих експортерів

знаходимо й Олександра Жоравницького. В 1568 р. до Гданська він відправив озиму пшеницю, дерево, худобу, мед, віск і мав від того чималі прибутки³⁰.

Про заможність луцького вїйта пана Матвія Малинського свідчить те, що лише в 1577 р. він придбав у пані Явдохи Яневської та її сестри частину маєтків Малина, Полжей, Уездець, Ставиць Луцьких і Рядовичів Володимирського повіту, а також частину подвір'я в Луцьку³¹.

Луцькі вїйти володіли фільварками в селах Забороль, Красне, Омеляник поблизу міста. Часто вїйтівські маєтності продавалися та заставлялися. Вїйти Луцька також отримували прибутки за рахунок стягнення податків і поборів.

Таким чином, діяльність вїйта як виборної особи відіграла значну роль у стосунках між міським населенням та представниками королівської влади в містах. Він в силу своїх службових обов'язків мав захищати та відстоювати інтереси міщан.

Луцьк, як і інші повітові міста Волинського воєводства, був важливим судово-адміністративним центром, в якому засідали органи державного та міського значення. Вони мали свої канцелярії, при яких зберігалися важливі документи. Діловодство в органах державного управління та судочинства велося „руською” мовою. Цією мовою складено всі без винятку документи, акти, урядові книги. Канцелярії створили свій окремий, місцевий стиль, своєрідну мову діловодства того часу.

Вїйтівсько-лавнича колегія розглядала

справи і направляла їх в спеціальні суди. Вїйт головував на засіданнях поточного або виложеного лавничого суду. Виложені суди засідали регулярно протягом двох тижнів тричі на рік у визначений час і розглядали справи нотаріального характеру: про спадщину, спірні справи про рухоме та нерухоме майно, боргові зобов'язання тощо. Поточні суди збиралися на вимогу міщан для вирішення конкретної справи в період між сесіями виложених судів на третій день після подання скарги позовником. Під час засідань обов'язково вносилися записи до актових книг. Прикладом поточного суду є справа, яку розглядало Луцьке міське самоуправління в 1566 р. про спадок. Суд засідав у складі ландвїйта, бурмістра, радців та кількох лавників³².

У документах XVI ст. вищим судово-адміністративним органом в Луцьку була рада. Вона розглядала справи міщан, які підлягали юрисдикції міського управління. Так, в 1566 р. рада разом із ландвїйтом засудила злочинця до смертної кари через відсічення голови³³.

Насамкінець зазначимо, що магдебурзьке право, яке було надано місту Луцьку в 1497 р., сприяло його подальшому економічному розвитку, зміцненню соціального статусу міщан, еволюції органів місцевого самоуправління. Діяльність королівських урядовців воєвод і старост як найвищих представників королівської влади на місцях та вїйта – як одного з найвищих представників міського самоврядування – великою мірою сприяла цим процесам.

Джерела та література

- 1 Довнар-Запольський М. В. Государственное хозяйство Великого Княжества Литовского при Ягеллонах / М. В. Довнар-Запольський К., 1901. – Т. 1. – С. 275-276.
- 2 Владимирський-Буданов М. Ф. Німецьке право в Польщі й Литві / М. Ф. Владимирський-Буданов // Розвідки про міста і міщанство на Україні – Руси в XV-XVIII в. – Львів, 1904. – Ч. 2.
- 3 Грушевський М. С. Історія України-Руси XIV-XVIII віку / М. С. Грушевський – К. : Наукова думка, 1994. – Т. 5. – 687 с.
- 4 Компан О. С. Міста України в другій половині XVII ст. / О. С. Компан – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 387 с.
- 5 Сас П. М. Деякі особливості міського самоврядування на Україні в XV-XVI ст. / П. М. Сас // Український історичний журнал. – 1982. – № 9. – С. 112.
- 6 Сас П. М. Феодальніе города Украины в конце XV – 60-х годах XVI в. / П. М. Сас – К. : Наукова думка, 1989. – С. 174, 185.
- 7 Марочкін В. П. Українське місто від XV до сер. XVII ст. : звичаєво-правова атрибути-

- ка як історичне джерело : [іст. моногр.] / В. П. Марочкін. – Торонто, 1999. – 157 с. : іл.
8. Грушевський М. С. Історія України-Руси / М. С. Грушевський – К. : Наукова думка, 1993. – Т. IV. – С. 404.
9. Актова книга // Центральний державний історичний архів (далі ЦДІАК) України у м. Києві, ф. 25 Луцький Гродський суд (1558-1790 рр.), оп. 1, спр. 11, арк. 252.
10. Там само, спр. 11, арк. 252.
11. Марочкін В. П. Вказ. праця. – С. 43.
12. Грушевський М. С. Історія України-Руси / М. С. Грушевський – К. : Наукова думка, 1995. – Т. VI. – С. 13-14.
13. Грушевський М. С. Історія України-Руси / М. С. Грушевський – К. : Наукова думка, 1994. – Т. V. – С. 302.
14. Там само. – С. 230.
15. Луцьку 900 років, 1085-1985 : [Збірник документів і матеріалів] – К. : Наукова думка, 1985. – С. 30.
16. Там само. – С. 31
17. Марочкін В. П. Вказ. праця. – С. 45, 46.
18. Там само. – С. 45, 46.
19. Описание замков Владимирского и Кременецкого 1545 г. // Памятники, издаваемые Временной комиссией для разбора древних актов, высочайше учрежденною при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Т. IV. – Отдел второй. – К. : В университетской типографии, 1859. – С. 179
20. Сас П. М. Вказ. праця. – С. 179.
21. Компан О. С. Вказ. праця. – С. 118.
22. Там само. – С. 118.
23. Актова книга // ЦДІАК України, ф. 25 Луцький Гродський суд (1558-1790 рр.), оп. 1, спр. 8, арк. 24.
24. Торгівля на Україні XIV – середина XVII століття : Волинь і Наддніпрянина / [упор. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко] – К. : Наукова думка, 1990. – С. 162.
25. Актова книга // ЦДІАК України, ф. 25 Луцький Гродський суд (1558-1790 рр.), оп. 1, спр. 15, арк. 367 зв.
26. Карліна О. М. Розвиток урбанізаційного процесу на Волині в XV – першій половині XVII ст. / О. М. Карліна // Любомль в історії України і Волині: матеріали науково-практичної конференції. – Луцьк : Надстир'я, 2003. – С. 44.
27. Актова книга // ЦДІАК України, ф. 25 Луцький Гродський суд (1558-1790 рр.), оп. 1, спр. 534, арк. 270.
28. Там само, спр. 170, арк. 362.
29. Там само, спр. 17, арк. 636-638.
30. Торгівля на Україні XIV – середина XVII століття : Волинь і Наддніпрянина / [упор. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко] – К. : Наукова думка, 1990. – С. 162.
31. Актова книга // ЦДІАК України, ф. 25 Луцький Гродський суд (1558-1790 рр.), оп. 1, спр. 8, арк. 24.
32. Сас П. М. Вказ. праця. – С. 179.
33. Там само. – С. 179.

Валентина Петрович

Организация государственных органов власти
Волынского воеводства и города Луцка XV – 60-х гг. XVI ст.

Основываясь на данных письменных источников и архивных материалов, в статье дано определение наивысших должностей Волынского воеводства и города Луцка периода Великого княжества Литовского и Речи Посполитой. В статье также дано определение статуса и функциональных обязанностей воевод и старост – наивысших представителей королевской власти на местах, а также войта – одного из наивысших представителей городского самоуправления. В статье представлен анализ их отношений с жителями города Луцка – административной столицы Волынского воеводства.

Ключевые слова: должностные лица, воеводство, воевода, староста, магдебургское право, магистрат, войт, радцы, лавники, цеховая организация, суд.

Valentyna Petrovych

Structure of the state authorities of the Volyn voivodeship and of the city of Lutsk in XV – 60-ies of XVI c.

Basing on the data of the written sources and of the archive materials the article defines the highest positions of the Volyn voivodeship and of the city of Lutsk in the times of the Grand Duchy of Lithuania and of the Polish-Lithuanian Commonwealth. The author gives definition of the status and functional duties of the voivodes and seniormen – major representatives of the king's power in the field and of the voit – one of the major representatives of the local self-government. The article gives analysis of their relations with the citizens of Lutsk – administrative centre of the Volyn voivodeship.

Key words: officials, voivodeship, voivode, seniorman, Magdeburg Law, municipal council, voit, radtsi (board members), jurymen, guild organizations, the court.

Keywords: Lutsk, Volyn, currency, coin, grosh, denarius, portuguese.

